СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 175. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 29-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 175. Jersey City, N. J., Wednesday, July 29, 1936. THREE CENTS

ЩЕ ОДНА ДЕМОКРАТИЧНА НАРАДА

ДІТРОЙТ. — Демократи, які не погоджуються з політикою Рузвелта, назначили на 7. серпня в Дітройті свою нараду, на якій хочуть надуматися, що далі робити. До групи незадоволених демократів покищо належать: Едмундс, Кольбі, Рід, Ілі і правдоподібно Алфред Смит. Вони розіслали листи до інших демократів і в тих листах зазначують, що політика Рузвелта „прямує до колективізму, що вона натискає на свободу слова найвищого суду та що підкопує основи американської конституції".

ПЛИВАЮЧА АМБАСАДА.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту дістав повідомлення від свого амбасадора в Еспанії, що він задумує свою амбасаду умістити на одному кораблі, плиаючи здовж еспанського побережжя, буде відвідувати ті місця, де є американці, та буде давати їм поміч, евентуально забирати їх на корабель. Бо в цілій Еспанії кипить від горожанської війни, пасажирська комунікація зі світом перервана і життя перебуваючих в Еспанії американців, яких є кількасот, є поважно загрожене.

ПРИСПІШУЮТЬ ПОМІЧ У СТЕЙТІ КАНЗАС.

ТОПІКА (Канзас). — Адміністрація поступу праці й адміністрація помочі приспішили свою діяльність у стейті Канзас, у якому наслідки посухи даються вже тепер дуже гостро відчувати. Адміністрація помочі вже наділила 12,000 осіб грошевими підмогами. Рівночасно з федеральною підмогою губернатор Ландон плянує незалежну стейтову поміч.

АВАНТУРА В ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКІМ СЕНАТІ.

ГЕРІСБУРГ (Пенсилвенія). — На галерії пенсилвенійського стейтового сенату зібралися у більшому числі безробітні, щоби прислухуватися нарадам сенату, що мав ухвалити гроші на поміч безробітним. Коли сенат протягав з ухвалою і вкінці хотів відложити наради, безробітні справили демонстрацію. Вони почали гудіти, кричати, тупати ногами, домагаючись продовжування нарад та ухвали $100,000,000 на поміч безробітним. Сенатори пробували успокоїти їх, одначе це не помагало. Безробітні далі кричали й погрожували, що не уступлять, поки не перейде ухвала помочі. Проте сенат не осягнув покищо ніякого рішення в цій справі.

УТОПИВСЯ, ДАЮЧИ ЛЕКЦІЇ ПЛИВАННЯ.

НЮ ОРЛІЄНС (Луізіяна). — Батько 11-літньої дівчини, Честер Гол, учив свою маленьку доньку пливати. Нагло дівчина почула, що батько її не піддержує і що вона поринає під воду. Вона почала ратуватися сама й добилася якось до берега. Зате батько, який учив її пливати, потонув. Причиною були мабуть корчі.

ПАРТІОМАНІЯ.

ЛІНКОЛН (Небраска). — Цьогорічні президіяльні вибори готові бути дуже напружені і цікаві. Можна сподіватися цього по великому числі нових політичних партій, що підготовляються до цих виборів. На днях була спроба у стейті Небраска створити ще одну партію, звану „фармерсько-робітничою". Одначе внаслідок замалого числа початкових членів, спроба не вдалася.

НЕОБЕРЕЖНІСТЬ ЗІ ЗБРОЄЮ.

ГАКЕНСЕК (Ню Джерзі). — Молодий студент Бернгард маніпулював зі своєю наладованою стрільбою, коли нагло стрільба випалила і положила трупом його товариша, теж молодого студента, Шліхта.

ЗАСУДИЛИ НЕБЕЗПЕЧНОГО БАНДИТА.

СЕЙТ ПОЛ (Мінесота). — Небезпечного американського бандита Ал Карпіса суд засудив на досмертну тюрму. Карпіс, заки його арештували, удостоївся був навіть титулу „суспільного ворог ч. 1". Його спеціяльністю було схоплювати багаті особи й опісля жадати окупу.

НИЩАТЬ НАРКОТИЧНІ РОСТИНИ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Поліції повиривали в Бруклині ростину „марігуана", з якої можна виробляти наркотики. Цю ростину посіяв хтось на чотирьох парцелях, і їх відкрив детектив, що спеціяльно вишколювався для боротьби з торговцями наркотиків.

ЗАСУДИЛИ ЛІКАРЯ НА 15 МІСЯЦІВ ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК. — Суд засудив лікаря Абрагама Бенджаміна з Ню Йорку на пятнацять місяців за те, що на спілку з одним несовісним адвокатом придумували штучні „нещасливі випадки", щоб опісля видіставати з асекураційних компаній гроші. Судця назвав цього лікаря „найбільшим шубравцем, якого він бачив перед судом вже від довшого часу".

ЗА ДИКТАТУРУ, АЛЕ — БОГА.

Священик д-р Френк Бочмен у Бирмінґем, Анґлія, говорив з нагоди відслонення памятника поляглим, що державами мусять правити ті, що керуються божими вказівками. Тоді матимемо правдиві диктатури, бо — божі. Правдивий патріотизм вимагає такої диктатури, в якій людина мусить бути готова віддати життя за відродження свого народу.

ВОДНА ЕЛЕКТРІВНЯ В БУЧАЧІ.

Водну електрівню в Бучачі почала будувати міська управа при помочі кредиту з Фонду праці. Викінчено вже великий канал, що тягнеться здовж правого берега Стрипи, а тепер будують великий яр, що заставить воду ріки і спрямує її до каналу. Добутий тим способом спад води витворить силу 250 КМ. На укінченні є теж турбінова комора і галя машин, а замовлені потрібні машини наспіють з Варшави і Лодзі з кінцем липня ц. р. Електрівню пустять у рух з початком вересня ц. р. Міська управа хоче поширити електричну сітку на околичні села.

ЗАВЗЯТА САМОГУБКА.

До ставу на кінці вул. Львівських Дітей кинулася 23-літня Олена Пакушинська, шукаючи смерти. Побачив це Роман Кучма з Левандівки, витягнув дівчину з води і завів її до дому при вул. Кульпарківській. Одначе врятування від смерти її зовсім не втішило. Вона знову втекла з дому і дальша її доля локищо невідома.

ОСТАНКИ СТАРИННОГО ПЕРЕМИШЛЯ.

Підчас робіт при будові колектора в Перемишлі відкрили на просторі кільканацятьох метрів більщу скількість людських костей. Крім того відкрили добре збережений охоронний мур з цегли і каміння. Цей мур був колись мабуть брамою міста.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ДІЯЛЕКТИКА.

Після ріжних невдалих спроб „усуспільнити" майно, побут і життя громадян, большевики були змушені і в місті і на селі встановити деякі роди приватної власности. Тепер московська „Правда" в довшій статті намагається доказати, що ця дозволена приватна власність не є приватною, тільки — особистою! „Не вмер Данило, а болячка задавила". Тяжко приходиться большевицьким „діялектам" при теоретичних виясненнях сталінської політики.

„ВІЧНО ЖІНОЧЕ".

Городський суд у Варшаві засудив одну молоду адвокатку на гривну 100 зл. за те, що вона підчас судової розправи прозивала свою процесову противницю словами: „хамко, малпо, шмато". Пішло з того, що противниця робила їй злобні завваження. Це так розлютило молоду адвокатку, що вона на мент забула параграфи і вхопилася за вічно жіноцькі „аргументи".

ОРГАН ТРОЦЬКОГО ПРО СТРАШНІ ТОРТУРИ В СССР.

В 49 ч. „Бюлетину Опозиції" Троцького появилися спомини комуніста Ціліґі, що довго посидів у большевицьких вязницях. Ні одна буржуазна газета не принесла досі описів аж таких жахливих страхіть, як приніс орган Троцького. Як там знущаються над вязнями, як їх тортурують, мучать, розстрілюють, доводять до самовбивств! Цілігі підчеркує, що все те роблять большевики не тільки з бувшими буржуями й інтелігентами, але і з робітниками. До тих описів в органі Троцького можна завважити хіба те, що ніщо не змінилося в большевицьких тюрмах від часу, коли Троцький панував над СССР, тільки те, що в тюрмах появився деякий відсоток троцькістів. Та чи Троцький тепер поступав би інакше?

10 ХВИЛИН СПІЗНИВСЯ.

Перед судом у Ряшеві станув цими днями Ст. Ярош, обвинувачений у тому, що підчас гри в карти пробив ножем партнера. Сталося це вночі з 10. на 11. листопаду 1935 в год. 12.10. 10-мінутове спізнення спричинило те, що цей учинок, за який відповідав підсудний, не підпав під амнестійний закон. Яроша засудили на півтора року вязниці.

БИК УБИВ ПАРУБКА.

На фільварку Підчаши під Кутним 23-літній парубок Ян Дембовський вів на ланцюху бика. Побачивши червону хустку на дівчині, бик сполошився, вирвався Дембовському і почав за ним гонити. Дембовський перескочив пліт, але бик, розваливши пліт, побіг за ним і врешті надів його на роги і пробив йому живіт. Опісля розярене звіря кинуло свою жертву на землю і почало топтати ногами. Прибігли люди і добули зпід ніг бика страшно змасакрованого трупа Дембовського.

„МАЗЕПА" РИЛЕЄВА.

Державний літературний музей у Москві придбав і скоро опублікує в своїх виданнях невідомий ще рукопис „декабриста" К. Ф. Рилеєва. Рукопис походить з початку 20-тих років XIX. ст. і являє собою закінчений плян драматичного твору на тему з життя гетьмана Мазепи. Рилеєв задумав 10 сцен за сюжетом, близьким Пушкіновій „Полтаві".

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ВІЙНОЮ.

Московські „Ізвестія" виступають з цілою рішучістю проти фінляндського проекту літакового получення західньої Европи з Советами через Фінляндію. Кажуть, що летунську базу в Фінляндії використалаб Німеччина для легкшого налету на Совети у випадку війни.

ЗПІД ДОЩУ ПО СМЕРТЬ.

У Залізцях, пов. Зборів, завалився мурований дім Григора Матвійкова якраз у моменті, як до середини забіг 7-літній Іван Матвійків, щоб сховатися перед дощем. Хлопець згинув під румовищем.

СТАРЕНЬКА БАБУСЯ КРИТИКУЄ АВТА.

Старенька бабуся Анна Аерлен в Атлантик Сіті справляла свої 101 уродини. З цеї нагоди її відвідали репортери та випитували її про ріжні річи. Про авта бабуся сказала, що „може вони й потрібні, але колись люди з кіньми і возами були значно щасливіші".

ЦІННІ ЗНАХІДКИ З XI—XII. ВІКУ.

Празький „Український Тиждень" пише, що підчас розкопів на території Десятинної церкви в Києві знайдено багато ріжних золотих, срібних, скляних і керамічних речей з XI.—XII. ст. Особливу увагу звертає на себе т. зв. колт (серга), що виготовлений з золота і художньо орнаментований емалією. Дуже цікава золота діядема, що складається з окремих 24 частин. Знайдено теж ріжні золоті нашивки, золотий перстень, висячу оловяну печатку, рештки тонкої золоченої тканини, відлиток сірбла (гривна). З скляних речей відзначаються ріжні бранзолети тонкої й оригінальної роботи. Всі знайдені речі мають велику наукову вартість.

ЗА ЗНЕВАГУ ПАРЛЯМЕНТУ.

Суд у Дрогобичі засудив діяча ППС з Борислава Станіслава Вирушевського на три місяці арешту за те, що він на робітничім вічу в Східниці висловився: „Теперішній сойм і сенат складається з самих мамутів; у Польщі є тепер міліон дітей без школи, отже буде ще міліон туманів більше". Кару подарували Верушевському на основі амнестії.

ОБІКРАЛИ ГРОМАДСЬКИЙ УРЯД.

До будинку громадського уряду в Зеленій, пов. Надвірна, вломилися злодії й, розбивши касу, забрали 1,500 зл. сто-злотими банкнотами та більоном.

РОБІТНИКИ У БАТІ І СТАХАНОВЦІ.

Часопис „Злін" порівнює заробітню платню й умовини життя робітника фірми Батя, Кліми, та советського шевця-стахановця Сметаніна. Кліма за останніх 8 тижнів діставав пересічно 688 кч. тижнево, в той час, як найздібніший стахановець дістає 3,000 рублів місячно. Однак у Зліні покупна ціна рубля в порівнанні з покупною ціною корони 15 разів менша. „Злін" доказує це на ріжних родах продуктів. І так: хліб у СССР дорожчий на 700 проц., свинина на 465 проц., шоколяда — 2,850 проц., бараболя — 180 проц., молоко — 1,750 проц., білля — 1,450 проц., одяг: 1,500 проц., обува — 1,750—3,600 проц. Ця дорожнеча знижує платню стахановця приблизно на 200 кч. місячно. Пересічний робітник советського промислу виробляє 190 руб. місячно. Вчителі та професори 200 руб. місячно, технічні інжинiри 600—1,000 руб. „Злін" питає, чому советська пропаганда при всій своїй велемовности засадничо мовчить про платню і заробітки робітників советських підприємств.

З АКТИВНОСТИ НАШОГО ЖІНОЦТВА В КРАЮ

ЧОРТКІВ (Галичина). — Українське жіноцтво мусить здавати собі справу з того, що діється довкруги нього й що воно мусить брати активну участь у громадському житті народу й вплививати на його хід, а рівночасно мусить поносити й відповідальність за те, що довкруги нас як нації твориться. Так говорила Мілена Рудницька, голова „Союзу Українок" на величнім „Дні Селянки", що відбувся 5. липня б. р. в Чорткові. Свято розпочалося полевою Службою Божою, якої вислухали понад три тисячі зібраних. Потім зложили привіти представниці зорганізованого жіноцтва, а само жіноцтво відбуло дефиляду. До ритмічних вправ станули понад 300 молодих дівчат, вбраних у прегарну народню ношу. Ціла площа немов зацвила яскравим цвітом. У такт пісні й музики підносились дівочі рамена й усміхались радісно сотки-тисячі очей глядачів. Дуже гарно випала інсценізація подільського весілля. Цілий час приграавали дві орхестри читалень „Просвіти". Вечором відбулась у салі Сокола святочна академія. Про це свято пишуть, що це був день краси й величі, день високонапружених національних почувань, день, що відчинив очі не тільки всьому українському громадянству, але й полякам, що вкоренило українського народу йде вкупі з цілим нашим політично-культурним розвитком. „День Селянки" закінчився з великим моральним і матеріяльним успіхом.

ЛЯКАЮТЬ ЖИДІВ УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ. — „Газета Польска" розписалася про „протижидівські виступи", яких допустилася „юрба українців", що була на відпусті в Маняві. Кажеться в цій газеті, що „юрба", підбурена „українськими агітаторами", кинулася на страгани жидівських торговців і частинно товар розкинула, частинно заграбила, а частинно вкинула до ріки. Вкінці поліція привернула порядок. В українських газетах нема про це ніякої згадки. „Новий Час", передаючи ту „сензацію" за польською газетою, додає, що колиб так було, то це був би перший того роду український виступ на українських землях під Польщею. Бо досі кожний день доносить про такі виступи поляків. Часопис подає, що це ворожі нам елементи хотіли би втягнути українців до протижидівської погромницької акції, щоби потім всю вину звалити за це на український нарід. Українці, пише часопис, не можуть боротися з жидами такими методами. Про це знає теж добре і свідоме українське селянство. Тому не треба дати себе ловити на провокаційні протижидівські виступи, аранжовані ворожими нам елементами.

БУДУТЬ РОЗВОДИТИСЬ, АЛЕ ВЖЕ ТІЛЬКИ СОВЕТСЬКІ АРИСТОКРАТИ.

МОСКВА (Росія). — Офіційна статистика подає, що число розводів у СССР зменшилося впродовж останнього часу на 90%. Бідний чоловік не може розвестися, бо це получене тепер з великими таксами. Зате розводяться вищі урядовці, тощо.

ПО ВІЙСЬКОВОМУ — ЯК ЗА ЦАРАТУ.

МОСКВА. — Померлого письменника Горкого пошанувала советська влада між іншим тим, що названо його іменем 22-гу кавалерійську дивізію. Давніше називано такі дивізії іменами великих князів і т. п.

З ЕСПАНІЇ — КРАЇНИ ТЕРОРУ.

МАДРИД. — Урядові звідомлення подають, що повстанці всюди поносять поразки, та що льояльні урядові військові частини заняли місто Толедо. Подають далі, що в повстанських частинах жовніри вбивають офіцирів, а самі переходять на сторону уряду. Комунікат стверджує, що бої дуже криваві. В бою під Естепоною згинули понад 600 жовнірів, а ранених було понад 1,200.

БАРЦЕЛЬОНА. — Столиця Катальонії знаходиться в руках лівих. Робітничі юнії контролюють всю комунікацію. Підозрілих у симпатіях до фашизму арештують і розстрілюють.

ВАТИКАН ПРОТЕСТУЄ.

ВАТИКАН МІСТО. — Офіційний орган Ватикану взиває ввесь культурний світ до протесту проти терору, що захопив Еспанію, а головно Катальонію. Кажеться, що владу захопились вороги людскости.

НІМЕЧЧИНА ТЕЖ ПРОТЕСТУЄ.

БЕРЛІН. — Німецька амбасада в Мадриді піднесла протест проти терористичних актів у Барцельоні, звернених проти німців, німецьких організацій і німецьких шкіл. Німецькі консулі з Еспанії доносять, що комуністи вязнять і розстрілюють німецьких імігрантів, підозрілих у симпатіях до нацистів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Ente_d as d Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

A cepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛАНДОН І РОБІТНИЧА СПРАВА

Хто читає американські часописи, цей мусів завважити, що з усіх справ, які порушив Ландон, републиканський кандидат на президента, у своїй останній промові, найбільше обговорюють його погляд на робітничу справу. Та саме в цій, такій важній справі Ландон виявив себе найслабшим. Це завважують самі републиканці й кажуть, що вже сама ця промова буде причиною, що багато робітників відхиляться від голосування за Ландона як будучого президента..

Ландон заявляється назагал за якнайширші права робітника, коли йде про право робітника себе орґанізувати. Він каже, що робітник може належати до будьякої юнії, без огляду на те, чи це компанічна юнія, чи вона професійна, чи промислова. Він є за те, щоб ніхто не смів змушувати робітника належати до певної юнії, й це є виразно підкреслене в републиканській плятформі.

Ці заяви Ландона являються великою небезпекою для справи орґанізації робітників у дійсні робітничі юнії, що булиб ведені й контрольовані робітниками. Бо практика виказує, що саме такі голословні заяви допомагають на ділі фабрикантам відстрашувати робітників від членства в робітничих юніях, а затягати їх зате до юній, контрольованих фабрикантами. Ми певні, що Ландон ще вернеться у пізніших промовах до цього питання. Та факт є, що те, що він тепер сказав, зробило серед робітництва дуже неприхильне для нього враження. Й інакше бути не може. Та неприхильність зростає ще й через те, що „Лейборс Нон-Партізан Ліґ" представляє Ландона як „страйколома" і ворога робітництва. Вона представляє Ландона як того, що є за „отверту шапу". Вона пригадує, що в травні цього року Ландон як ґубернатор пішов на услуги власників оловяних копалень і дав їм військо на те, щоб спроваджували неюнійних робітників, щоб тим чином допомогти зломити страйк юнійних робітників, що боролися проти „повільної смерти" — силікози, себто хвороби, що зїдала їм легені. Ліґа закидає Ландонові, що він як ґубернатор не рушив навіть пальцем, щоб перейшов закон про мінімальну заплату за жіночу і дитячу працю. Ландон не рахується навіть з робітничою вимогою восьмигодинного дня праці, а департамент праці його стейту (Кензас) визнає і 12-годинний день праці. Ландон виконує теж публичні роботи при помочі вязнів, а це теж є проти робітничого інтересу. Ось це є закиди, які тепер підносять проти Ландона з робітничого боку. Робітникам треба про це знати і треба слідити за тим, які Ландон дасть щодо цих закидів вияснення, і які дасть запевнення щодо цього, щоб та „робітнича свобода", про яку він говорить, була — в інтересі робітника.

О. С.

КЛОПІТ З СЕЛОМ

Сталін думав, що йому удалося стати Колюмбом російського життя. Він уроїв собі, що, запроваджуючи колективізацію в хліборобстві, він раз на все розвязав прокляте аґрарне питання. Те питання, об яке ломив собі зуби неодин російський режім.

Треба признати, що разом з ним неодин думав таксамо.. Скупі звістки, що надбігають з СССР. доводять, що потіха Сталіна була — щонайменше передчасна.

Відомостей про врожай минулого року — не оголошено. Чи „колхози" сповнили наложене на них завдання, — не відомо. Відомо лише, що як скінчилася „хлібозаготовка" — не скрізь була дозволена вільна торговля збіжжям; що скількість тяглої худоби на селі знову зменшилася (з браку корму) та що влада була змушена — з своїх запасів — уділити позички зерном — майже всім „републикам", України не виключаючи.

Як давніше були „саботажники", так тепер появилися на селі якісь „чужаки", які цькують, а часом, — як доносять советські часописи — і забивають сільських „стахановців"; а підпомагає тим „чужакам", що борються з аґентами советського уряду на селі, — „відстала верства серед колхозників". Яка велика ця верства — ґазети не згадують... Трівожні вістки приходять і про М. Т. С. (машино-тракторні стації), через які колхозне збіжжя плине в советські шпихлірі. Ґазети повні відомостей про непорядок в МТС., про те, що колхози ховають перед ними, отже „перед державою" сотки і тисячі сотнарів збіжжя. Комісії з М. Т. С. їздять по селах, щоби встановити високість урожаю; з тими комісіями селяни ведуть уперту і невсипущу боротьбу: бо чим вищий встановлено врожай, тим більше збіжжя треба віддати „державі". Часописи ревуть на сполох, що колхози встановляють двічі меншу високість врожаю, ніж комісії МТС.

Не поміг навіть сталінський закон про признання колхозам на вічні часи — їх землі, ні про „пріусадебні участки", бо не має чим обробляти їх селянин. Трапляються масові втечі з колхозів.

Здається, тішитися повинніб колхози, що їм признано право вічного володіння своєю землею, що усталені їх границі. Але втіхи нема — межеві знаки між колгоспами „нищать хуліґани", як ляконічно повідомляють большевицькі кореспонденти.

Все, що пишуть ґазети про „досягнення" колхозів — є звичайна буйда. Бо майже завше по такім „оптимістичнім дописі про той чи інший взірцевий колхоз, — іде примітка: „Таких колхозів, як наш, є в районі один, або два". Або: „Наш колхоз найкращий, а поруч з ним самі відсталі, яких урожай удвоє менший як в нас" і ін.

Незадоволене село і з розміру платні, яку держава встановлює примусово за відбиране збіжжя. Незадоволене особливо тепер, коли в містах знесено картки на хліб і ціна його підскочила вгору.

Ентузіязм у праці сколективізованого хлібороба? Звідки він може взятися, коли селянин знає, що скількиб він не старався, скількиб не сіяв, — львину частину врожаю забере „держава", лишаючи йому стільки, щоб лише жив півголодно...

Не маючи найпримітивнішої спонуки до праці, — новий раб колхозний большевиків — воліє лінюхувати. Ґазети бідкаються, що звичайний колхозник — не „кулак" і не саботажник — просто не хоче працювати...

Не хоче працювати на ту кліку, яка вогнем і мечем перейшла по селах і скорила його політично новій владі.

Як бачимо, скорене політично село не піддалося економічно. Воно мститься на свій спосіб і бе нову тиранію по найболючішому місці: по кишені.

СССР бідніє, економічно і фінансово, а завдяки цьому підупадає і його світове значіння. І гостріші стають апетити Німеччини і Японії. Село бере зненавиджений режім „ізмором", виголоджуванням.

З великими для себе втратами, але й з ще більшими для большевизму. Аґрарної проблеми Сталін не розвязав. Але не треба забувати, що і царат впав головно тому, що не розвязав цеї проблеми...

ЄПРАВА ПРОЛИВІВ

(Стара українська політична проблема).

Недавно закінчилася в Швайцарії, в місті Монтре, міжнародня конференція у справі проливів, себто в справі сполучення Чорного моря з морем Середземним, отже з Советами. Отже порушено там і найстаршу українську політичну проблему. Тільки що при вирішуванні цеї, такої важної справи не було можности забрати слово й українському народові. На тему ваги цеї справи помістив д-р Павло Лисяк у львівському „Новому Часі" статтю під повищим наголовком. Цю статтю оцьтут передаємо.

Проливи — ключ до Чорного моря.

З ґеоґрафічної точки погляду — Чорне море є тільки великим заливом Середземного моря, злучене з останнім вузенькою як нитка проливів: від Чорного моря — Босфору, а від Середземного моря — Дарданелів, котрі в середині розливаються в трохи ширше море Мармара. Хто має в руках оці проливи — має ключ до цілого Чорного моря, яке може герметично замкнути, немов пляшку корком і не пустити з Чорного моря на світ жадного корабля. А морські шляхи — це найбільш природні й найсвобідніші шляхи міжнародньої лучби. На морях нема гостинців і нема меж. Моря обливають усі континенти земського ґльобу. Морем можна доплисти до найдальших закутин землі. можна до них завозити всякий крам і там його позбувати та звідтам привозити назад усяку сировину. На морях — кожен корабель „свій пан". Ніхто тут другому „не заоре межі" й не наражується на позов за „нарушення в посіданню". Тому кожен нарід уже з природи самої річи силкується добитися до морського берега й звідси промостити собі вільний шлях у світ. Таке змагання було й у нашого народу від світанку його історії аж до останніх днів його незалежности. Ба -- більше. І переємники нашої державно-національної области: царська Росія та сучасний советський Союз — теж у цій справі не ведуть іншої політики, тільки політику, яка є випливом інтересів цих земель і цього населення, котре живе від півночі над берегом Чорного моря, себто в першу чергу наших земель і нашого населення.

За Чорне море.

Знаємо, що, коли тільки під кінець першого тисячеліття християнської ери перейшла й менш-більш закінчилася попередня мандрівка ріжних диких азійських племен, які з гирла між Каспієм і надволжанським низом, немов на сцену развраз впадали на наші південні, саме надчорноморські землі, а зокрема: мандрівка кімерійців, скитів, сарматів, ґотів, гунів, болгарів, аварів, хозарів, угрів, печенігів і половців, а вкупі з тим сконсолідувалися наші первісні племена в першу київську державу, — заразже почали наші **київські князі** й королі кріваві битви за Чорне море. Олег вславився щасливим походом на Візантію, який закінчився двома договорами (907 і 911) з Греками дуже вигідними для нас. Олегів наступник Ігор теж ходив на Царгород (941) й заключив новий договір з Греками. Ольга навіть їздила в гості до Царгороду й таким чином навязала перші релігійно - культурні звязки з грецьким світом. Святослав І. Хоробрий, котрий ціле життя воював з усіми сусідами наших земель, під кінець свого панування ходив походом на дунайських болгарів, котрих розбив, опановуючи східню Болгарію. Він теж заключив договір з грецькою Візантією. За Володимира Вел. наші предки приймають з Византії християнську віру й через те входять у велику сімю християнських народів східнього обряду. За Ярослава Мудрого відбувається останній похід Русі на Царгород, після чого у звязку з татарським лихоліттям і упадком київської, а згодом галицько-володимирської держави — наш гін до моря потахає аж до менту, коли на арену нашої історії виступає українська козаччина, себто менш-більш до половини 15-го століття.

Міжтим паде між ударами завойовницьких турків, котрі з глибини Азії підійшли аж до берегів Середземного моря, в 1453-му році Царгород, а з ним і стара візантійська держава. Турки переносять сюди столицю своєї держави і йдуть далі походом — на ввесь Балканський півострів, котрий завойовують та посуваються над Дунай під самий Відень. Одночасно поширюють вони свої володіння на область гирла Дунаю, Молдавію й Волощину та таким чином входять у контакт з Україною.

Козаччина у великій частині виросла в боротьбі з турками, що панували в Царгороді й над проливами, та татарами, що панували в Криму й над областями т. зв. Золотої Орди. Дуже часто інтерес польської держави, в склад якої, головно до Хмельницького, формально входили наші козацькі області, був тотожний з нашими інтересами й Польща послугувалася козаччиною для власних політичних цілей. Дуже часто — козацька політика у відношенні до Туреччини була Польщі не на руку й вмотувала її у війни з Туреччиною Але назагал козацька політика у відношенню до Туреччини була цілком самостійною українською політикою, яка на польську державну політику не оглядалася, а по свойому змісту не була нічим іншим, тільки продовжуванням віковічної боротьби України з азійським степом, боротьби за опанування берегів Чорного моря й проливів. Але не треба забувати, що тодішні турки — це була жахлива сила, перед якою тремтів увесь світ. У 1620 р. турки розгромили польську армію під Цецорою. Тоді сама Польща звернулася до Петра Конашевича Сагайдачного з проханням допомоги й козаки побили турків, ратуючи Польщу від смертельної загрози. Турки, які громили почерзі всі південно-европейські народи й фактично були непобідимі, мусіли уступатися тільки перед одинокою Україною. Наше козацтво цілком не кулилося перед Туреччиною й не поступалося їй. Навпаки — воно постійно було в наступі на неї, шукаючи ворога в самому його центрі, себто в Царгороді. Козацькі байдаки, ця наша середновічня фльота, нераз підпливала під мури Царгоорду, нищачи й плюндруючи його, або на другий беріг Чорного моря, до Кафи й ін. Історичні пісні нашого народу й взагалі ціла наша тодішня усна словесність є найкращим памятником тієї нашої боротьби. Право панування над північними берегами Чорного моря, а тимсамим й проливів здобув наш нарід не тільки силою факту, що ця область є природнім і споконвічним тереном нашого національного розселення, але й своєю кровю, якою ці землі в дійснім цього слова значінню просякли до самого споду.

Росія, що обняла владу над цими областями після розруйнування Запорозької Січи в 1775 році, зараз-же перебрала як свою, оцю стару нашу політику й повела її далі. Продовж 19-го століття Росія постійно змагала до захоплення Царгороду, бо туди йшов найдогідніший шлях, яким Росія „теплим морем" могла найшвидче й найпевніше видобутися зі замкненого чорноморського басейну — на широкий світ. Тому Росія патронувала всім визвольним змаганням південних словян і в теорії т. зв. словянофільства Аксакова, Достоєвського й інших, сформулувала клич уґрунтування в Царгороді другого Риму, з його зовнішним символом: царгородською святою Софією.

Ріжні інтереси.

В цьому пункті зустрілися політичні змагання всіх великих народів Европи. Анґлія не могла дозволити, з уваги на своє панування над Середземним морем, щоб Росія захопила в свої руки Царгород і проливи, отже тому за плечима „хворого чоловіка" цебто старої султанської Туреччини — послідовно всі ці російські змагання перехрещувала. Як суперник Росії виступила Німеччина, яка провідним кличем своєї політики вчинила здійснення пляну: Берлін — Баґдад. В світовій війні вдалося центральним державам притягнути на свій бік Туреччину й Болгарію, а після розбиття Сербії — частина тієї лінії: Берлін—Баґдад, і то найважніша, опинилася в німецьких руках. Зате держави Антанти обіцяли Росії, на випадок побіди в війні, віддачу їй Царгороду з запіллям і проливів.

По світовій війні.

Але сталось інакше. Вибух російської революції й програна центральних держав цілком змінили положення. Европейська частина Туреччини опинилася в руках „союзницької" Греції, а Царгород в руках „міжаліянтської" Комісії а саме: в руках Анґлії. Туреччина подалася вглиб Малої Азії, де Кемаль Паша швидко її зреорґанізував і пішовши побідним походом на греків — прогнав їх з Малої Азії й назад відібрав Царгород. Та столиці нової Туреччини Кемаль Паша вже не переніс з Анкари до старого Царгороду чи пак Стамбулу, бо міжтим взагалі знищив він усе, що пахло старою Туреччиною й було причиною її упадку.

Царгород всежтаки залишився, з огляду на проливи. дуже важним центром, в якім перехрещуються політичні ін-

Алькіо.

„БАТЬКО В АМЕРИЦІ"

(З фінляндського).

Як багато іншим селянам і хуторянам із Варесляїті, Мікові також прийшло до голови поїхати до Америки. Думка ця вчепилася вперто, вкінці з початком зими зовсім заволоділа ним. Не була то мрія, з якою людина носиться, а наче жадоба, що не давала хвилини спокою. Здавалося йому, що золоті гори знайде в Америці, що там вкінці знайде щастя, якого люди даремне шукають споконвіку.

Зпочатку скривав цю думку. Та раз, як його жінка, вічно зажурена, жалілася, що „нужди хіба не буде", Міко не міг здержатися та сказав:

— Власне, що буде, як на весну поїду до Америки!

— Поїдеш? — викликнула жінка, а очі її якось дивно заіскрилися. Чи то була радість, чи зчудування?

Від того дня не нарікала вже більше. Мала лише більший пошанівок для чоловіка та була далеко уважливіша, ніж давніше.

На весну дійсно прийшло до подорожі. Міко заставив свій ґрунт, щоби мати гроші на дорогу.

Чим ближче було до виїзду, жінка ставала щораз більше задумана. Та на журливий запит чоловіка: „Що з тобою?" — давала все невиразну відповідь.

Вкінці прийшов день розлуки, жінка від самого ранку заливалася сльозами.

— Не плач, — сказав Міко, — як Бог дасть, що мені пощастить, то вернуся до тебе!

— Так, а всеж...

— А всеж що?

Чоловік відчув недовіря в її голосі, та щойно, як попрощалися, жінка кинулася йому на шию!

— Не забудьте мене, тату — заридала, памятайте про діти.

— Я мав би забути? Що вам, мамо, в голові? Годі таке про мене думати!

— Не буду, вже не буду, тату. Одначе світ лихий..., а я тут сама лишаюся з троїчко дрібними дітьми. Поле заставлене... на дорогу... не гнівайтеся, та мене такий туск схопив!

Міко хотів їй гостро відповісти, одначе зараз злагіднів. Жінка що-сили притулилася до нього та не хотіла пустити його. Потім брав діти на руки, цілував їх по черзі та знову приголублював жінку...

Далебі... Мікові ніколи й через голову не перейшло, щоби так тяжко було прощатися зі своїми. Коби тільки було де взяти роботу, не кидав би їх напевно!

А так! мусів їхати.

Жінка переплакала цілі два дні. Жах проймав її, як подумала, що може приключитися. Боялася за чоловіка та за дітей. Та сльози осушувала думка про доляри. Навіть діти мріяли про них та розповідали по селі:

„Тато пришле нам американські дукати, могтимемо накупити собі добрих річей".

* * *

Зпочатку Міко часто писав. Подеколи прислав теж і трохи грошей, а за кожним разом обіцював прислати пізніше більше. Тимчасом було це дуже мало.

Літа минули. Листи приходили щораз рідше, гроші майже ніколи. Міко писав, що часи щораз гірші, що розхорувався та мусів узятися до лекшої праці. Одначе не переставав обіцювати, що треба ще трохи підіждати, а буде краще.

Мати щораз більше журилась, а хліба було щораз менше.

* * *

Пять літ минуло, відколи Міко вимандрував до Америки, три роки, відколи не давав про себе ніякої чутки.

Прийшла весна.

Ластівки прилетіли з вирею, пара їх виліпила гніздечко під стріхою низької хати в Варесляїті. Що дня щебетали вони дітям про гарні врожайні країни півдня, де достигає виноград, а крісла́те гилля фіґових дерев тяжкі від солодких овочів. Діти не розуміли, що їм оповідали пташки, одначе здогадувалися, що то щось радісне чим треба радіти, тому тішилися, скакали та плескали в худенькі долоні.

— А може ластівки бачили тата? — спиталася середуща дівчинка.

— Коби то можна напевно знати? — подумало найстарше з дітей, а ці слова піддали наймолодшому думку про батька, якого вже не міг тямити. — А чи тато був дуже сильний? — Певно, сказало найстарше.

— Коби то тато вернувся... — почало знову середуще.

Та від батька все ще не було ніякої вістки.

Тимчасом зазеленілося довкола хатини, цвітки зацвіли в лісі. Мати скопала камінистий кусень землі, засадила з дітьми бараболі, а весняне сонячне проміння засмалило їх біленькі личка.

Матері стало лекше на серці. Сонце було таке яскраве, що здавалося навіть будуччину розяснює та кидає в неї промінь надії.

Розвісила на тіні чоловіків кожушок, футряну шапку й решту одіння: „Як вернеться до дому, побачить, що ми про нього не забули, та що міль не поїв його річей".

Саме тоді надійшов господар, в якого Міко позичив був собі гроші на дорогу.

— Щож, мамо, нічого не чути про вашого?

Жінка збентежилася. Заперечити булоб нерозумно; потвердити, моглоб бути небезпечно.

— Якось цими часами він не...

— А то драб! Коли скоро грошей не пришле, то продам вашу хату, тай той шматок землі. Так годі.

Жінці заперло дух із жаху, сама не знала, що сказати. Полекшало їй щойно тоді, як сусід дав себе впросити й обіцяв, що зажде до весни.

Прийшла осінь.

Мати щораз частіше плакала. Непевність, що в ній знайшлася, відбивалася в сердитих словах, із якими зверталася до дітей. Діти залякані ховалися радо в найтіснійший куток хати, за комином.

— Коли батько ніколи до дому не вернеться... — прошептало одно.

— Таж до дому! — підхопило друге.

— А коли батько має іншу жінку!

Діти не розуміли добре, що це значить, коли по селі стали говорити, що батько там уже певно має іншу жінку. Колиж бачили, що мамі очі не висихають із сліз, відчували інстинктовно, що батько дуже-дуже недобрий, що мамі дуже тяжко та вони дуже голодні...

А про батька не було ніякої вістки!

тереси ріжних европейських народів. В севрському договорі Туреччина зобовязалася знищити всі укріплення, які мала в проливах, а самі проливи вчинити вільними й невтральними. Антанта не могла забути, скільки жертв коштувала її крівава експедиція на Ґаліполі. Росії на всіх мирових конференціях взагалі не було, отже й тут Англія мала найвигіднішу в світі позицію.

Але за останніх 20 літ повоєнної політики — відносини знову до ґрунту перемінилися. Совєтський Союз знову ввійшов до „концерту" европейських держав, а Туреччина, яка знаходиться у тісному союзі з большевиками, теж сильно сконсолідувалася й окріпла. Одночасно через ніч виріс для Англії новий поважний суперник на Середземному морі — Італія. Все те дало Туреччині змогу підняти питання про ревізію постанов севрського договору щодо проливів у міжнародньому масштабі.

Туреччина знову хоче бути „воротарем" проливів. Хоче їх наново укріпити й у війні мати право перепускати через них тільки „союзницькі" воєнні й торговельні кораблі, а „ворожих" не пускати. За плечима Туреччини без сумніву стоїть совєтський Союз, який сьогодні попирає турецьку політику. Большевицька чорноморська фльота мала би таким чином повну свободу рухів, що для большевиків є справою першорядного значіння. Можливо: бояться большевики всяких несподіванок з боку болгарів, які є найблищими й найбільш небезпечними сусідами проливів.

Справа є згори пересуджена в користь Туреччини, бо крім Англії нема нікого, хто був би зацікавлений у повній невтральности проливів. А в Англії є під цю пору багато інших клопотів і сьогодні пролив вже не мають для неї давнього значіння, яке мали раніше.

Малий Івась зробив якісь збитки. Батько скартав його, потім питається:

— Чи ти, Івасю, розумієш, чому я назвав тебе маленьким дурником?

— Розумію: тому, що я не такий великий як тато.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЖЕРТВА ВІЙНИ І ЛЯЦЬКИХ ЗНУЩАНЬ.

Дня 19. липня помер у дітройтській санаторії бувший Український Січовий Стрілець — Петро Гірний. Попрощала його громада наших націоналістів як вірного сина нашого народу і борця за кращу долю рідної землі.

Покійний перебув шість місяців у ляцьким полоні в Берестю Литовським. А, як відомо, мало є таких, що вийшли з цеї тюрми живими. А ті, що вийшли на волю, остались каліками на ціле життя. Забрала ця неволя і здоровля Покійному.

Прибув він до Злучених Держав в 1921 р. і працював у Дітройті в фабриці, а вечорами ходив до школи. Та здоровля його підупадало й він був змушений виїхати до Колорадо, щоб лікуватись. В місті Денвер перебував наш громадянин Бойко й він допомiг Покійному в лікуванню, теж і фінансово. Започаткованi в Берестю сухоти вимагали великого піклування, а на це не було засобів. В Денвер перебував Покійний у шпиталі приблизно рік, а потім перевезли його до дітройтської санаторії, де й помер. Похоронний день був днем робучим. Проте було багато учасників похорону, що було доказом, що Покійного шанували як людину чесну і патріотичну.

Данило Рубаха.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВИЛКС-БЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 2-го серпня, зараз по Сл. Божій, в галі парохіяльній. Кождий член обовязково має бути приявний на зборах, бо маємо важні справи до полагодження. — Петро Маліборський, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 2-го серпня, в годині 3-тій пополудні ,в салі У. Н. Дому, 760 Стейт вул. Пригадуємо всім довгуючим членам, щоб прийшли на збори і вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Григорій Дячишин, предс.; Ілько Лабуза, кас.; Микола Пащин, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Лікар: — Я, пане ґрафе, запишу вам лікарство, щоби ви прибрали трохи крови...

Ґраф: — То прошу на рецепті зазначити, що кров мусить бути блакитна!

М. Костишин.

НАЙМИТ КЛИМ

(Казка).

Раз склалося чудо, яких в світі мало,
Як з наймита Клима став багатий пан.
Та лише до панства йому бракувало
Вимог, що жадає характерний стан.

Жив собі в розкошах, гордо підсміхався,
Дарма, що колись він сам у наймах був.
Він в крівавих потах і сльозах купався,
Про скарги буденні мов зовсім не чув.

Чужа кровавиця розпирала боки,
Не зважав на сльози, що в кривдах текли.
Він топтав й без серця робив нові кроки,
Що в його жадобі так страшно пекли.

Ось, бач, була в нього загарбана нивка,
Що то він на неї багато числив,
Однак його гризла убита стежинка,
Що йшла через нивку й нею люд ходив.

Оце його гризла захланність мізерна,
Він хтів доказати свій жорстокий ум,
Ним заволоділа льоґіка модерна,
Виставив себе він на сміх і на глум.

От він видав наказ стежинку закрити.
Цей наказ був строгий, дивний і чудний,
Що ніхто не сміє ногою вступити,
Бо зараз упаде трупом неживий.

Та разу одного стежинкою цею
Йшов дідусь старенький й бучком під- [пиравсь,
Пан за ним в погоню жене четвірнею,
Як дігнав, сердито його поспитавсь:

„Як смієш, ледарю, мій приказ ломати?
Ти не чув про строгість, що у ній було?"
„Чув, ласкавий пане. Я звик обминати,
Як бачу де тичку, віхоть, помело!

„Тоді знаю певно: власник збороняє.
Тут же на стежинці ніщо не стоїть...
Дивно, яким дивом тут пан збороняє,
Знаю цю стежинку вільну з давніх літ".

Пан люто поглянув з злобою страшною,
Обтер він захланно суворе чоло
І крикнув: Ледарю! Знай, як я тут стою,
Значить: немов тичка, віхоть помело.

„Так!? Даруйтеж, пане", старець відізвався,
„Я думав, що сплетні шепчуть у селі
Про силу і мудрість... Я переконався,
Що у вас, як в тичці, віхтю й помелі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Новий Відділ ОДВУ ч. 70 ім. С. Бандери.

Заходом Стрілецького Гуртка ч. 9 заложено в Нюарку, Н. Дж., відділ ОДВУ ч. 70. На зборах цього відділу рішено назвати цей відділ іменем Степана Бандери, цього героя, який, будучи суджений ляцьким судом, поставив себе гідно, хоч його грозила досмертна вязниця, закликав свій нарід до дальшої боротьби за здійснення найвищого ідеалу, а то Української Держави.

На перших організаційних зборах відділу ОДВУ вибрано уряд, до якого ввійшли представники тут родженої молоді. Також рішено в найближчому часі разом зі Стрілецьким Гуртком відсвяткувати врочисто академію 60-літніх роковин ґенерала В. Курмановича, бувшого шефа ґенерального штабу Української Галицької Армії коло Львова. Ґен. Курманович вславився в боях коло Чорткова; бо то він виготовив плян і 8. червня 1919 р. прорвав ворожі позиції і Галицька Армія пішла вперед. Тепер ґен. Курманович працює при справах військових у проводі Українських Націоналістів.

Новозорґанізований відділ ОДВУ відбуває свої засідання-збори два рази на місяць у домівці укр. старої церкви при вулиці Корт.

За Уряд відділу ОДВУ ч. 70:
І. Пасічник, голова;
Емілія Онищук, секретарка;
Б. Ґутковський, секр. фін.;
А. Мудровський, касієр.

ГРАБУНОК.

У Зубовичах, пов. Камінка Струмилова, до хати Вольфа Боруца вломилися вночі замасковані опришки, стероризуволи челядь і забрали ріжні предмети вартости кількасот злотих.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КАРНЕҐІ, ПА.

На Рідну Школу й інвалідів.

На „Українськім Дні", який відбувся дня 20. липня б. р. в Пітсбурґу за старанням Ліґи Українських Горожан, переведено збірку при розпродажі ленточок з тризубом і призначено її на Рідну Школу і на інвалідів в Галичині.

Чистого доходу з ленточок було $31.20 — а жіноцтво з Карнеґі, яке займалося Українською Виставою і кухнею, жертвувало $3. Разом вислано до Обеднання $34.20, з чого призначено $20 на Рідну Школу і $14.20 на інвалідів.

о. Маріян Кучер.

КРОМПТОН, Р. АЙ.

На визвольну боротьбу.

Дня 18. липня наш громадянин і довголітній член У. Н. Союзу, Тома Андрухів, обходив свої 50-літні іменини. При веселій забаві, яку влаштувала для нього його дружина Анастасія, та її знайомі, прибули гості на поклик гром. Г. Притули зложили дрібними датками $4. Ті гроші призначено на визвольну боротьбу та вислано їх до Обеднання.

Присутній.

СПРІНҐ ВЕЛІ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Парохіяни церкви св. Петра й Павла обходили празник у день св. Петра й Павла. По Службі Божій зійшлися до гальі на малу гостину, а при тій нагоді М. Цаповський забрав слово та згадав про потребу помочі Рідному Краєві. Зібрано $3 та переслано їх через Обеднання на визвольну боротьбу. Жертвували: М. Цаповський $1.25, А. Кашинський 50 ц., а дрібними $1.25.

М. Москаль.

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

На гостині у Павла Ґолдака, з нагоди його 50-літних уродин, зложили на Рідну Школу по $1: д-р Н. Клим, о. Й. Ганяк, Павло й Ева Ґолдак, Антін і Анна Флис, М. Дмитришин, Б. Ґолдак, Катерина Помірко, І. Любчин, Т. Владика; а Анастасія Кузів 50 ц. Разом $9.50, які переслано до Обеднання на призначену ціль.

ГАРТФОРД, КОНН.

На народні цілі.

Гартфортська громада переслала через Обеднання $160.90, призначуючи ту жертву по рівній части на такі цілі: Рідна Школа, інваліди, Просвіта, політичні вязні та визвольна боротьба.

САМСОНІВ СИНОК.

Матусю кохана, мені снився сон:
У пітьмі, в тумані боровся Самсон.

На нього напали вороги з мечами,
Самсон боронився голими руками, —

І став знемагати хоробрий Самсон, —
Матусю кохана, страшний був то [сон!...

Йому вже могилу вороги копали,
Над яму привели, звязали, топтали,—

Аж враз хтось закликав: „Тасусю, [не дайсь!
„Ти дужчий, татусю! Не впадь! Не [піддайсь!"

Мотуззя враз трісло, пястук засвистав,
І Самсон в могилу ворогів поклав...

До Бога зітхнув він і сина обняв:
„Якби не твій голос, я був би про- [пав!"...

Володимир Крутяк.

Як довідався, що то був справжній сліпець.

Переходив чоловік із своєю дуже поганою жінкою. Біля угла стояв прошак, простягнув руку та просив:

Будьте такі милосердні, дайте бідному сліпцеві, гарна пані, якого цента!

Чоловік зараз добув кілька центів із кишені та подав їх прошакові зі словами:

— Цей направо сліпий, то йому треба дати!

НЕВІДОМІ КОРОЛІ

Невідомі королі — так, є і такі. Тому 70 літ розбився корабель недалеко Маляйських островів. Вся залога затонула. Уратувався лише нотлянддець Мек Гендерсон на Кокосовому острові. Населення острова жило тоді щасливо, не знало, що це таке цивілізація. Гендерсон зумів здобути довіря туземців і ще не минув рік, як його вибрали королем острова. При коронуванні прибрав Гендерсон імя Сідней І., казав себе звати „королівською величністю" та став зазнайомлювати своїх підданих зі здобутками цивілізації. Ходив у походи за добичю, зорганізував „новітнє" військо. Його династія скоро закріпилася. Після 5-літнього володіння Сідней І. оженився з дочкою маляйського ватажка племени, небаром народився наслідник престола. Той наслідник престола студіював у Лондоні та Оксфорді, а як Сідней І. помер, заняв престіл по батькові як Сідней II. Так то йому вдалося оснувати династію, хоч і невідому.

Італієць Паольо Соляролі був звичайним кравецьким челядником у Піємонті. Одного дня він рішився на щось небуденне. Помандрував до Індії, до Сардану. Було то в 1855. році. У Сардані Паольо став кравцем магараджі. Був щасливий. Та хотів ще більших здобутків. Постановив сам собі вшити пишний галевий однострій. Магараджі однострій сподобався. А що магараджа полюбив Паоля — іменував його ґенералом. Так рішилася доля кравецького челядника. Він оженився з магараджевою дочкою, а як магараджа помер, Паольо перебрав володіння.

Та цей кравецький челядник був обережною людиною. Він знав, що не довго моґтиме задержати корону для себе. Тому, як „Індійська Компанія" захотіла звати своєю також територію Сардану, Паольо продав корону за 30 міліонів франків. Він сам вернувся з жінкою до Італії та жив там життям великого пана. Тому 40 літ помер він у місті Воґера (провінція Павія). Ще й сьогодні нарід розповідає собі ріжні перекази про кравецького челядника, що був магараджею.

І в Европі є невідоме королівство. Бо хто знає щось про королівство Таволяра? А таке королівство є недалеко Сардинії. Це острівець, що вже 80 літ має власну династію. Щоправда, цей острівець має всього 800 мешканців, самих пастухів і рибалок, одначе їх король такий самий суверен, як інші королі, та навіть Італія шанує права того короля.

Цікава історія тієї династії. Тому 110 літ поселився якийсь Джузепе Бартельомі з Корсики на цей тоді безлюдний острівець. За ним пішли кілька рибалок і пастухів і острівець небаром мав уже 200 мешканців. У тих часах на Таволярі був патріярхальний режим. Кожночасного голову родини Бартельомі мешканці слухали без спротиву. Тому 80 літ Джузепів син Карльо проголосив острівець королівством. Отже проголосив себе Карлом І., а тодішній король Сардинії, Карло Альберт, надав йому титул „його королівської величности".

ЗБІРНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА.

В 1931 році Західня Україна святкувала 60-ліття народин українського письменника Василя Стефаника і при тій нагоді ювилейний комітет постановив видати всі твори письменника в одним томі. Видання таке появилося в 1933 р., обіймає всі його твори, формату великої вісімки, на черпаному папері з ілюстраціями видатних українських ґрафіків М. Бутовича і В. Касіяна. Ціна книжки $5. Замовлення враз із грішми слати на адресу:

GEORGE W. STEFANYK,
Alberta College
Edmonton — Alta.

Д. Костоляній.

БРЕХНЯ

I.

Тому сім літ я зазнайомився з симпатичним юнаком із Америки. Він тут у Будапешті, жив через літо. Приїхав з Відня Дунаєм на складаному каяку. Мав ясне волосся барви меду, мягку сорочку з викладаним ковніром, блискучі білі зуби. Ми зазнайомилися в якомусь товаристві. Відвідав нас кілька разів. Ми його також, один раз. Обмінялися візитівками та приобіцяли собі, що будемо листуватися. Одначе ми не писали ні разу.

II.

Недавно дістав я листа з одного готелю в нашому місті. Писав якийсь інший Американець, що відвідував Будапешт із жінкою. На світі дуже багато Американців. Покликався на мого приятеля, що мав волосся барви меду, та спитався, коли могтиме відвідати мене особисто. Додав, що він навіть трохи посвоячений з моїм приятелем. Бо тимчасом мій приятель, що мав волосся барви меду, оженився, та також розвівся, а він — автор листа — є шурином бувшої жінки бого приятеля.

III.

Це посвоячення виглядало мені дуже далеке та проминаюче. Я відповів, що дуже радо приймемо його колинебудь і що я дуже рад би довідатися дещо про приятеля, одначе тепер уся наша родина лежить хора на ґрипу. Я думав, що такою невинною брехнею перешкоджу всяким дальшим клопотам.

IV.

Та я помилився. Минуло три тижні й цей Американець зацікавився в дуже ввічливому листі нашим станом здоровля. Я вспокоїв його таксамо ввічливим листом, що втішаємося найкращим здоровлям. Я запросив їх навіть на чай з кінцем тижня.

V.

Та тоді ми дійсно всі були хорі. Та годі знову виправдуватися недугою. Подумалиб напевно, що то безсоромна брехня. Тому я зателефонував до них, що мусимо в наглих справах виїхати. Одначе тепер було мені стидно. Я сам зголосився до них. У довгому, ввічливому листі просив я в них прощення та щоб прийшли і хай самі устійнять день і годину, нам це всеодно, конче ждемо їх. Прийшла так дуже бажана відповідь: прийдуть у неділю в шестій годині пополудні.

VI.

Я все дуже ввічливий для гостей із закордону. Люблю їх і співчуваю з ними. Бути десь чужинцем це майже органічне недомагання. Я також, коли я далеко від рідного краю, почуваюся наче калікою. Зашпотуюся що крок, не знаю людей, звичаїв, буденних слів і висловів. Жалуючи мого гріху, ждав я гостей. Та того дня мав я страшно багато праці. Я працював чимраз більше горячково, повен одушевлення й енергії. Я поглядав на перебігаючі скоро вказівки годинника, час минав, а я віддав би життя за це, щоб до гостини не дійшло.

VII.

Що тут робити? Недуга й виїзд, це були вже пережиті викрути. Якийсь час безуспішно бився я з думками. Вкінці пополудні впав я на добру думку. Це лепське американське подружжя не знає мене, лише мого приятеля, який мене майже не знає. Тому я зателефонував до одного з товаришів, безробітного інжинира, що жив два роки в Англії, та попросив його, щоб заступив мене. Зпочатку не хотів. Я приобіцяв йому платити від години. Тоді згодився. Потім зателефонував я до одної учительки англійської мови, щоб перебрала на себе обовязки господині дому й обіцяв заплатити їй двічі стільки, скільки бере за лекції. Згодилася також.

VIII.

В четвертій пополудні зявилися в мене обое винаймлені заступники. Я зазнайомив їх зі собою та пояснив їм їх ролі: взагалі мають поступати так, як поступав би я і моя жінка в таких обставинах. Переважно хай говорять „так", а часом також „ні". Про погоду хай говорять, що „гарна", про відносини в світі, що „страшні". Хай покажуть гостям нашу кату, евентуально теж наш альбом із родинними фотографіями. Чай вже кипів. Я покинув їх і побіг до кімнатки на піддашу, щоб далі гарувати.

IX.

Чай вдався знаменито. Товариство так зжилося, що пересиділо до десятої і з трудом розлучилося. Мій товариш, інжинір, приймав скромно похвали, мою письменницьку працю назвав дурничкою, завів гостей до моєї робітні — припадково була це їдальня, та це нічого не шкодить — і всміхнений розмріяно завдяки приятельським спогадам слухав, що розповідав Американець про життя мого американського приятеля, який мав волосся медової барви. Учителька англійської мови відгравала дуже добре ролю розумної жінки. Нестриджено перебивала йому та вперто висловлювала зовсім протилежні думки.

X.

На другий день готелевий слуга приніс нам лист і чудову гильку білого бозу. Прислали це вдячні Американці. Впевняли нас, що ніколи в житті не переживали таких приємних хвилин, а хоч чули вже про нас багато доброго й ґарного не могли навіть здогадуватися, що я такий незвичайно приємний та ввічливий, а моя жінка така добра й гостинна господиня.

XI.

Американці відїхали до свого краю. Там розповідали мому приятелеви, що мав волосся барви меду, як гарно ми їх приняли, а мій приятель у дуже зворушеному листі дякував нам за нашу ввічливість. Від того часу постійно листуємося. На ша приязнь ступнево поглиблюється. Я саме довідався, що також інжинір сходиться з учителькою.

XII.

Брехня це лише порошинка. Я сподівався, що полетить у повітря. Одначе так не сталося. Росте й проте. Я жду нетерпеливо, що буде далі.

ДОЛИНА БАНАНІВ

(За Ґінтер-Плішовом.)

Місто Санта Круз, що саме пробуджувалося з нічного сну, вже за нами. Крута, асфальтована дорога веться все більше вгору. Стрічаємо авта, вози, верблюди, тяжко навантажені, багато з них мають намордники. Далі виринають і пальми. Зараз пізнати, що африканське побережжя недалеко.

Нараз шофер зупиняє наше авто. Ми вже на висоті 1,800 стіп, сонце зникло нараз, наче під ударом чародійної палочки, дощеві хмари нависли між скельним проваллям. А там вдолі мерехтить наче в іншому світі біле, сонцем залите місто Санта Круз. Тут угорі все сіре й сіре.

— Мусимо надягнути плащі, — каже шофер — тепер переїздитимемо дощевою смугою.

І справді нараз починає падати дощ, дорога вкрилася брудними калабанями.

Ми приїхали ще вище, до „ляґуни" і міста тієї самої назви. Цей дощ має тут більшу вартість ніж золото. Кажуть, що тут женяться не так задля того, скільки дівчина має грошей, як радше, скільки в неї — води!

Ляґуна це найстарше місто на острові Тенеріфі. Тут угорі була основана перша оселя, тут еспанці перемогли первісне населення. Ті загадочні люди, що тоді були більші, як якінебудь найбільші відомі люди, мали ясне волосся та ясні сині очі. Ніхто не знав і не знає, відкіля вони прийшли із своєю високою культурою. Може з Ісляндії або Норвеґії. Вигинули до тла в 15-тому та 16-тому столітті в боях проти завойовників острова, еспанців.

Ось і показується нашим очам благословенство води. Як далеко сягає око, це врожайний огород, поле попри поле. Далеко-далеко мерехтить зелень, аж до порозколюваних високих гір, що колись були вкриті лісами. Та зчасом люди повирубували ліси, наслідком чого втратили теж землю. Тепер ці гори стремлять нагі.

То тут то там поодинокі ґрупи домів, окружені високими, цвітучими евкаліптами, кактусами та фіґовими деревами й аґавами. То тут то там, одначе вже рідше, ростуть помаранчеві й цитринові дерева, обвантажені золотими овочами. Нараз хмара над нами вривається, сонце знову світить, дощева смуга минулася, небо голубе. Помало дорога звертає вділ на південний схід, усюди видно, як із гір та з дощевої смуги вються вділ „канали", всюди видніють велитенські бетоновані басейни, в яких міг би плавати й корабель. Вони тепер на весну (з кінцім січня!) повнісенькі води. Вилискуються здалека наче сині шафіри серед зеленого окруження. З тих каналів і басейнів наводнюють околицю, як далеко сягає вода.

За гострим закрутом показується море, океан, а рівночасно отвирається велитенська долина між двома пасмами гір. Це рай на землі — долина бананів. Тут криється багацтво острова, плянтація коло плянтації, так густо, що землі взагалі не видно, лише зелені била, з яких корони вистають овочі або розпукуючі лілеві голівки. Тяжко звисають зелені овочі, зеленими їх і зривають, а достигають вони щойно підчас транспорту й тоді прибирають жовтий колір.

Поміж бананами знімаються дактилеві пальми. Їх овочі часом достигають тут на затишних місцях. А всюди цвіти та цвіти, рожі, повзучі ростини, зелені, червоні, лілеві, фіолетні. Городи й парки, а посеред них чудові віллі й великі готелі. Тут росте теж (лише на цьому острові) зміїне дерево, тут у печерах і на скельних замках жило первісне населення, їх кости знаходять там іще.

А далі розложилося місто Оротава, від якого назву має теж уся долина. Те чистеньке місто розложилося із пристанню при океані. І наче з океану виринає могутній Пік Тенеріфа, гора-вулькан, 12,000 стіп висока.

ПИСЬМО ВИМЕРЛОГО НАРОДУ.

Найновіші досліди на острові Кипрі. — На слідах невідомої мови.

Англійська наукова комісія, яка на острові Кипрі робить археольоґічні досліди, помістила в лондонському часописі „Таймс" вислідн своїх останніх розкопів. Довідуємося із тієї статті, що дотеперішня праця комісії дала науці дуже гарні вислідн. Комісія твердить, що не переборщить, коли скаже, що в кипрській землі скривається ще багато скарбів, які можуть нам чимало сказати про давні часи.

Досі розкопували головно горішні верстви землі, під якою знайшли багато археольоґічних цікавих предметів. Досліджували теж старі будівлі, що походять із середньовічних часів. Найцікавіші знахідки були в місті Памаґуста, де стали напрявляти стару церкву св. Юрія, а рівночасно, відкрили старинні цікаві предмети.

Над старими міськими поваленими укріпленнями було повно звалищ, на яких пізніші мещканці побудували були собі хати. Все те комісія тепер стала усувати, щоб якнайскорше відкрити старі твердині. Відкопали вже багато підземних просторів і потайних коридорів.

При відбудові церкви св. Миколая у місті Левкос знайшли камяні плити з дивними написами. Цього каміння мешканці ще за турецької влади вживали для будування хат. Комісія хоче зібрати якнайбільше такого каміння, щоб відгадати згадані написи.

При досліджуванні знайдених плит із написами відкрили дивну азбуку, якесь письмо, що його вживали мешканці Кипра. Знайшли теж написи, писані якимсь іншим письмом, досі зовсім невідомим.

Колиб пощастило вгадати, що то за мова, наука збагатилася би новими відкриттями про нарід, який згідно з дотеперішніми дослідами не був ні грецький ні семітський.

Може то була мова тих надморських народів, що про них згадують ріжні єгипетські памятки.

Чи та мова то була мішанина мов, якою говорили в єгипетських часах по містах над Середземним морем, як сьогодні по всіх морях говорять мішаниною англійської мови т. зв. „пітґінсько - анґлійської" чи може то була зовсім самостійна мова, яка пізніше вимерла, це — як обіцюють учені — наука незабаром розслідить.

— Я просив тебе, щоб ти конче позичив мені десять долярів, а ти даєш мені пять?

— Так буде ліпше для нас обох: ти втратиш пять долярів і я втрачу пять долярів.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(67)

Войовничі кличі Тарзана довели його нових союзників, малпи, до боєвої бішености. Вони кидалися тепер на слона з несамовитою, сліпою заїлістю. Видаючи з себе дивні звуки, Мактаґ, провідник малпячого загону, слав своїх товаришів на атаку, яка, як це легко можна було завважити, була нічим іншим, тільки самогубством.

Своєю могутньою трубою Ґудаґ, скажений слон, розмахував направо й наліво, змітаючи мов порошинки ті малпи, що станули йому на дорозі. Дві малпи впали смертельно ранені. Одначе дві інші скочили відважно на трубу слона й схопилися її немов якої галузи дерева. Ґудаґ підняв їх вгору і гепнув ними об землю.

Та в цей момент чотири інші малпи скочили слонові на спину і впялили свої гострі пазурі і зуби у грубу та рапаву шкіру слона. Це не справило слонові великої шкоди, одначе розбило його увагу. Його денервувало, що там, на його спині, щось сидить і пробує йому завдати рани. Тепер він скупчив свою увагу, щоб струтити з плечей нахабів.

Тарзан ще раз напружував усі сили, щоб завернути своїх спільників від нерівної боротьби. Одначе його шерстяні союзники попали в таку боєву лють, що про відворот не могло бути й мови. Побачивши це, Тарзанові не лишалося нічого іншого, тільки враз з ними кинутись у вир боротьби й разом з ними згинути, так як воїнам пристало.